

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Zahradnická fakulta v Lednici

Přírodní zahrada a její význam pro soudobou
společnost

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Ing. Jiří Martinek, Ph.D.

Vypracovala:

Nikol Prudková

Lednice 2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

- Zpracovatelka: **Nikol Prudková**
- Studijní program: Zahradní a krajinářská architektura
- Obor: Zahradní a krajinářská architektura
- Název tématu: **Přírodní zahrada a její význam pro soudobou společnost**
- Rozsah práce: 40 stran textu, rozsah fotografické dokumentace a příloh vyplynou v průběhu zpracování práce

Zásady pro vypracování:

1. Shromážděte a prostudujte literaturu zabývající se tématem přírodní zahrady a jejím významem v průběhu jednotlivých etap vývoje zahradního umění v Evropě.
2. Soustřeďte se na historická východiska, inspirační zdroje a formulujte základní principy tvorby přírodních zahrad.
3. Zhodnoťte význam přírodní zahrady v kontextu současné zahradní tvorby.
4. Zdokumentujte vybrané realizace přírodních zahrad na existujících příkladech.
5. Vytvořte vlastní návrh přírodní zahrady do fáze studie.
6. Vytvořte vhodnou fotodokumentaci řešené problematiky.

Seznam odborné literatury:

1. *Moje přírodní zahrada : příručka zahradního vědění*. St. Pölten: Umweltschutzverein Bürger und Umwelt, Geschäftsbereich Natur im Garten, 2010. 228 s. ISBN 978-80-254-8432-6.
2. PEJCHAL, M. "Přírodní zahrada" a krajinářská architektura. In: *Zahrada. Přirozenost a umělost (Krása, krajina, příroda IV)*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2012. s. 203–219. ISBN 978-80-7363-431-5.
3. MARTÍNEK, J. Uplatnění trvalek v jednotlivých etapách vývoje zahradního umění. In: *SIDLO – PARK – KRAJINA II*. Nitra: SPU, 2006, s. 23–29. ISBN 80-8069-801-5.
4. JONES, S B. *Gardening with Native Wild Flowers*. Portland: Timber Press, 1997. 195 s. ISBN 0-88192-381-8.
5. ROBINSON, W. – DARKE, R. *The wild garden*. Portland: Timber Press, 2009. 355 s. ISBN 978-0-88192-955-3.
6. BISGROVE, R. *William Robinson : the wild gardener*. London: Frances Lincoln Limited Publishers, 2008. 256 s. ISBN 978-0-7112-2542-8.
7. HILGENSTOCK, F. *Das Naturgarten-Baubuch*. München: Callwey Verlag, 2003. 215 s. ISBN 3-7667-1542-9.
8. RICHARD, P. *Lebendige Naturgärten : planen, gestalten, pflegen*. Aarau, Schweiz: AT Verlag, 2002. 207 s. ISBN 3-85502-776-5.

Datum zadání bakalářské práce: prosinec 2013

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2016

L. S.

Nikol Prudková
Autorka práce

doc. Ing. Pavel Šimek, Ph.D.
Vedoucí ústavu

Ing. Jiří Martinek, Ph.D.
Vedoucí práce

doc. Ing. Robert Pokluda, Ph.D.
Děkan ZF MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci na téma Přírodní zahrada a její význam pro soudobou společnost vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy a využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici, dne 18. dubna 2017

Nikol Prudková

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří mě při psaní bakalářské práce podporovali nejen v odborné sféře, ale i psychicky. Poděkovat bych chtěla zvláště vedoucímu bakalářské práce, Ing. Jiřímu Martinkovi, Ph.D. za odborné konzultace a rady v průběhu tvorby práce, dále paní Ing. Václavě Rozmarínové za pomoc při vyhledávání modelového území pro studii, poskytnutí řady literárních zdrojů a konzultaci návrhu z pohledu zahradního architekta z praxe. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině, za neustálou podporu v průběhu celého studia, ale zvláště pak při tvorbě bakalářské práce, svému příteli, za jeho podporu v průběhu a pomoc při formální úpravě práce.

Citát

„A plant is worth growing unless it looks good when it is dead.“

Piet Oudolf

OBSAH

1. ÚVOD	9
2. CÍL PRÁCE	11
3. SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	12
3.1. CO JE PŘÍRODNÍ ZAHRADA	12
3.2. HISTORICKÁ VÝCHODISKA, INSPIRATIVNÍ ZDROJE	12
3.2.1. <i>Vznik a vývoj anglické krajinářské zahrady</i>	12
3.2.2. <i>Historie přírodních zahrad v Evropě od 19. Století</i>	13
3.2.3. <i>Historie přírodní zahrady v českých zemích</i>	17
3.3. CHARAKTERISTIKA PŘÍRODNÍ ZAHRADY A ASPEKTY JEJÍ TVORBY.....	18
3.3.1. <i>Definice základních pojmů (obecné vymezení)</i>	18
3.3.2. <i>Skladebné prvky přírodní zahrady</i>	19
3.3.3. <i>Typologie přírodních zahrad</i>	20
3.3.4. <i>Kompoziční prvky v přírodní zahradě</i>	22
3.3.5. <i>Rostlinný materiál pro přírodní zahradu</i>	23
3.3.6. <i>Principy tvorby přírodních zahrad</i>	23
3.4. VÝZNAM PŘÍRODNÍCH ZAHRAD V KONTEXTU SOUČASNÉ ZAHRADNÍ TVORBY A SOUČASNÉ TRENDY PŘÍRODNÍ ZAHRADY	24
4. MATERIÁL A METODA	28
4.1. MATERIÁL	28
4.1.1. <i>Lokalizace území</i>	28
4.1.2. <i>Přírodní podmínky</i>	28
4.1.3. <i>Historie vily a zahrady</i>	29
4.1.4. <i>Popis současného stavu modelového území</i>	30
4.2. METODA.....	31
5. VÝSLEDKY	32
5.1. POPIS NÁVRHU.....	32
5.2. POUŽITÉ INSPIRAČNÍ ZDROJE	33
6. DISKUSE	34
7. ZÁVĚR	36
8. SOUHRN	38
9. RESUME	39
10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	40
11. SEZNAMY ILUSTRACÍ A TABULEK	43

11.1.	SEZNAM POUŽITÝCH ILUSTRATIVNÍCH TABULÍ	43
11.2.	POPIS ILUSTRATIVNÍCH TABULÍ.....	44
12.	PŘÍLOHY	51

1. ÚVOD

Zahrada byla odjakživa místem, které si lidé vytvářeli pro vlastní potěchu nebo pro obživu. Z divoké přírody byla vymezena ohraničením a vytvářela soukromý ostrov přírody za zdí. Zahrada byla užívaná pro odpočinek nebo meditaci. Jiným cílem tvorby zahrady byl důkaz bohatství a moci. Bohatí lidé prováděli své hosty monumentálním a honosným prostorem pečlivě upravené zahrady. Mnichové zahradu užívali k získání potravy a léčivých bylin prací. V dnešní době vnímají lidé zahradu jako místo, kde si mohou sednout a odpočinout po náročném dni a kochat se krásou a vůní květů, obdivovat moc přírody nebo protahovat své tělo, strnulé po celodenním sezení, prací na čerstvém vzduchu. Všechny etapy kulturního vývoje mají společné to, že zahrada byla vytvářena ku prospěchu lidí, a to někdy i na úkor přírody samotné. Předchozí myšlenku ale přírodní zahrada zavrhuje.

S rozvojem společnosti stoupala touha odlišit zahradu od přírody. Vymanit ji z její přirozenosti a přetvořit podle představ člověka. Vznikaly tak pravidelně stříhané struktury rostlin, pečlivě udržovaný trávník nebo složité a na údržbu náročné kompozice. V zahradě se odrážela nadvláda člověka nad přírodou. Některé zahrady se pod správou bohatého majitele přetvořily v přehnaně přeplněný prostor, mnohdy nesoucí prvky kýče.

Přírodní zahrada přinesla zcela nový pohled na zahradničení. Její myšlenka vstoupila do společnosti osobou Williama Robinsona. Robinson myšlenku uplatnil v éře Viktoriánského období, kdy byla zcela v rozporu se smýšlením tehdejší společnosti (ROBINSON, DARKE 2009). Myšlenka přírodní zahrady přichází s uvědoměním si zahradních tvůrců, že přirozená přírodní společenstva začínají z krajiny s rozvíjejícím se průmyslem a urbanizací velmi rychle mizet. Vyjadřuje tendenci k vytvoření prostoru, který bude ohroženým přírodním společenstvům rostlin a živočichů útočištěm.

Pojem '*Přírodní zahrada*' nemá žádnou předepsanou definici. Zásadním pravidlem je zahradničení v souladu s přírodou. Tím se rozumí respektování řádu přírody, návrat k ní a inspirování se přírodou samotnou. Přírodní zahrada je prostor, kde se cítí dobře nejen její majitel, ale i veškerá flóra a fauna. Důraz je kladen především na uplatnění domácích rostlin nebo introdukovaných rostlin, vyskytujících se v podobných přírodních podmínkách. Silným aspektem je absence umělých hnojiv a pesticidů v zahradě. Přírodní zahrada ale nabízí celou řadu řešení a neposkytuje žádný univerzální návod, jak ji vytvořit.

Určité části společnosti mohou k termínu *přírodní zahrada* přistupovat záporně. Důvodem je to, že si nedokáží pod pojmem přírodní zahrada představit nic konkrétního. Podle

jejich názoru musí být zahrada, která je přírodní, zpravidla neprostupnou divočina, kde nemá člověk téměř žádné místo.

V dnešní době je přírodní zahrada v mnoha zemích dobře známým pojmem. Proniká do soukromých zahrad i veřejných prostranství po celém světě.

2. CÍL PRÁCE

Cílem bakalářské práce je zhotovit stručný průřez historií přírodních zahrad v Evropě až do současnosti, nastínit pohled na problematiku přírodní zahrady v současné společnosti ve světě i v České republice. Na vybraných příkladech dokumentovat řešené téma a vytvořit projekt soukromé zahrady do podoby studie, ve kterém budou shrnuty a uplatněny zjištěné poznatky.

3. SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

3.1. Co je přírodní zahrada

Přírodní zahrada odráží postoj svého majitele, který ji sice utváří, ale neovládá. Zahrada je pro něj inspirací a vzorem, nachází na ní nové poznatky a znalosti a následně experimentuje. Zahrada mu pak vychází vstříc menšími nároky na údržbu a péči. Prioritou přírodní zahrady je funkčnost nejen na ekologické, ale i na estetické úrovni. Jedná se o soužití přírody a kultury, kompromis mezi ekologickými potřebami lidí, ale i živočichů žijících na zahradě, je vzorem trvalé udržitelnosti. Přírodní zahrada přináší majitelům vysoký pobytový a smyslový komfort, zajišťující vysokou kvalitu života a zdravé pohody (ANONYMUS 2013).

3.2. Historická východiska, inspirativní zdroje

3.2.1. Vznik a vývoj anglické krajinářské zahrady

Se začátkem revoluce v roce 1688 se z Anglie stává jedna z nejdemokratičtějších zemí v Evropě se silnou úlohou parlamentu. Neshody mezi králem a parlamentem jsou ukončeny až Utrechtským mírem (1713), po kterém se nepohodlné strany uchylují na klidný venkov, kde nacházejí aristokraté ztracený ráj. Angličtí umělci cestovali Evropou, kde je nadchl především Řím. Nejprve se krajinářská tvorba navrácí k bájně Arkádii plné symbolů, staveb, pavilonků, zemi pastevců, kteří jsou v harmonii s přírodou. Toto společně s díly Clauda Lorraina a Nicolase Poussina bylo známkou začínajícího osvícenství.

První fáze vývoje krajinářských zahrad vycházela z osově dispozice francouzských zahrad vkládáním přímků lesních cest do bujných porostů. Nenápadným, ale velmi efektním prvkem se stal příkop zvaný *ha-ha*, jehož název vznikl díky úžasu kolemjdoucích, vydechnutém při pohledu na dramatickou krajinu okolního světa za zahradou, kterým zahrada opticky pokračuje. William Kent, který se také věnoval cestování po Itálii, vytvářel ve svých zahradách symbolické obrazy, které odrážely jeho zážitky z cest. V zahradách se zračila touha po vytvoření pozemského Elysia modelací živých prvků, světla a stínů, prací s dramatickými vodními scénami a umístěním klasických staveb do zahrady. Celá zahrada působila jako scéna divadelního představení.

Tvorba Lancelota Browna se od těchto ideálů odprošuje a uskutečňuje další krok ve vývoji krajinářské školy. Obraz zahrady se snaží co nejvíce připodobnit ideálu anglické krajiny v její nejvyšší dokonalosti. Brown pokračoval v tvorbě svých předchůdců, ale bez symbolů a významů, bez staveb a jiných umělých prvků a pracoval pouze s přírodním materiálem. Důležitou roli v zahradě měl hrát *genius loci* – duch místa.

Později se anglický krajinářský park mění v okrasný statek – *ferme ornée* nebo *ornamental farm*. Šlo o ideál malebného hospodářství, složeného ze směsice kultur s významným podílem luk a pastvin, jimiž procházely cesty, jež rýsovaly živé ploty nebo záhony květin. W. Chambers v souvislosti s kritikou „chudých“ Brownových krajin vnáší do krajiny prvky orientu, barevnost, exotiku a fantazii, což způsobuje pocit příjemného překvapení návštěvníka.

Ke konci 18. století vyvstává přání po pravdivé scénérii, romantické divočině a skutečné přírodě, která není nikdy naprosto dokonale uhlazená. Vysoký estetický potenciál do ní vnáší staré stromy, které překonaly nepříznivé klimatické podmínky nebo nepravidelně rozmístěné kameny. Významný vliv na krajinářskou školu má Humpry Repton. Dokázal najít kompromis mezi Brownovou tvorbou a požadavky nastalé doby. V blízkosti domu převládaly malebně uhlazené květinové výsadby, zatímco pokračující krajina nabízela množství výhledů a okružních cest. Zavedl výsadbová schémata *clumps*, která dotvářela estetičnost krajiny.

J. C. Loudon uzavírá fázi prvotního vývoje krajinářské školy. Na jeho dílo měla vliv i změna požadavků společnosti. Střední třída zbohatla a objevila se nová přání na úpravu menších pozemků. Na scénu přichází formální úprava s geometrickými rysy. Významnější roli začaly hrát cizokrajné druhy rostlin. Loudon zavádí pojem *gardenesque*. Díky posunutí tvorby zahrad k městu se začíná nabízet řada nových krajinářských teorií (ADÁMKOVÁ in OTRUBA 2005).

3.2.2. Historie přírodních zahrad v Evropě od 19. Století

Zatímco kořeny zahrady jako takové (zpravidla ohraničený prostor podmaněný člověkem) sahají až do dávných starověkých říší (Mezopotámie, Egypt, Indie, Čína, Řecko, Řím), pojem *přírodní zahrada* se poprvé objevuje až v 19. století v souvislosti s krajinářskými úpravami anglických parků. Tehdejší podoba přírodních zahrad se ale zpravidla neměla zcela podobat přírodním biotopům. Jednalo se spíše o dnešní venkovskou zahradu (*Cottage garden*), (WIKIPEDIA ORG. 2016). Použity v ní byly mnohé exotické druhy rostlin, kompozice zahrady ale byla inspirována přírodním vzhledem. Se zahradou venkovského typu

se však setkáváme již v klášterních bylinkových zahradách. Příroda je zde inspirací pro pěstování užitkových rostlin a plodin. Tato forma zahradničení je svým charakterem v úzké souvislosti s dnešními užitkovými zahradami, ve kterých nejsou používány pesticidy a plodiny jsou pěstovány za účelem dosažení zdravého životního stylu.

První osobností, zabývající se principy „přírodní zahrady“ byl v 18. století Joseph Spence. Průkopníkem klasického trvalkového záhonu byl Shirley James Hibberd, který záhony osazoval především vytrvalými bylinami v rozporu s dobovým trendem letničkových záhonů (MARTINEK 2005).

Pojem přírodní zahrada (*Wild garden*) poprvé vymezuje anglický zahradní architekt William Robinson vydáním knihy *The Wild garden* v prvním vydání v roce 1870, (ROBINSON, DARKE 2009). Vymezil slovo 'wild' a objasnil, že nemá mnoho společného se slovem *wilderness*, což je v překladu (pustina, planina, divočina, nespoutaná krajina), ale spíše se slovem *wildess* (v překladu divoký). Pojem vyjadřuje návrat k přírodě a imitaci přírodních společenstev v zahradě, se zachováním estetické hodnoty zahrady. Svě poznatky pak aplikoval nejen v literatuře, ale také na svém sídle Gravetye Manor. Dle Robinsona byla přírodní zahrada příležitostí pro uplatnění introdukovaných rostlin se společenstvy s rostlinami původními (ROBINSON; DARKE 2009). MARTINEK (2004) říká, že Robinson ve své knize *The Wild Garden* (ROBINSON; DARKE 2009) definoval základní principy nového zahradního stylu. Svůj zájem zaměřil na venkovské a příměstské zahrady a jeho cílem bylo vytváření zahradních úprav co nejvíce blízkých přírodě, pozorování přírodních společenstev a chování jednotlivých rostlin ve volné přírodě. Robinson ve svých zahradách upřednostňoval záhony, skládající se z odolných vytrvalých rostlin. Jeho princip byl zcela v rozporu s myšlenkami Viktoriánského období. Přírodní zahrada se stala revoluční myšlenkou. Robinson stál na počátku zahradničení na ekologických principech a sám ho propagoval (MARTINEK 2004). (tabule 1) Podrobný postup při tvorbě přírodní zahrady, principy její tvorby a seznam rostlin, vhodných pro přírodní zahradu lze nalézt v knize „*The Wild Flower Garden and Home Grounds*“ (ROBINSON, 1923).

Vývoj přírodní zahrady významně ovlivnilo hnutí *Arts and Crafts*, které charakterizovalo léta 1880 – 1900 a vyvíjelo se v Anglii. U jeho zrodu stál William Morris. Hnutí vzniklo hlavně za účelem rozvoje lidových uměleckých řemesel, významně se ale uplatnilo i v architektonické sféře (Wikipedia.org, 2017).

Jako výtvarné umění chápala tvorbu zahrady zahradní architektka Gertrude Jekyll. Svým působením významně změnila tvář Anglie. Primární prvek v jejích dílech byla barevnost rostlin, harmonicky sladěných a s citlivě zakomponovaným kontrastním prvkem. Inspirací

a experimentováním pro ni byla její zahrada v Munstead Wood. Proslulý byl její pozorovací talent. Díky němu v zahradách vytvářela úžasné živé obrazy neustále (během roku) měnící svoje barvy, textury a formy. Pomyslně připomínaly impresionistické tahy štětcem. Zahrada byla zdánlivě nikdy nekončícím podobenstvím o životě, smrti a nesmrtelnosti. Každá část dokládala její autentickou tvorbu (WOOD 2006). Jekyll ve svých zahradách navrhovala květinové záhony, které svou atraktivitou a proměnlivostí upoutávaly po celý rok. Hodnotných vizuálních efektů dosáhla přidáváním hortenzií, letniček, hlíznatých a cibulnatých rostlin do trvalkových výsadeb. V rostlinném materiálu vybírala i rostliny atraktivní svou vůní a plody pro ptactvo a hmyz. Při udržovací péči uplatňovala zaštipování rostlin a pravidelné podzimní doplňování kompostu. Rostliny stylizovala do tzv. *drifts* (závějí, jazyků), které vytvářely dlouhé, úzké, plynoucí skupiny. Takovéto uspořádání rostlin mělo za cíl překrývat odkvetlé květiny rostlinami právě kvetoucími. Zahrady Gertrude Jekyll vlastnily vyvážený kontrast mezi formálním jádrem zahrady (záhony, rozária) a neformální (divokou) částí přecházející do krajiny (ONDRÁČEK 2015). Jekyll opěvovala anglické venkovské zahrady. Dlouhé a úzké květinové záhony kontrastovaly s tmavým pozadím z živého plotu. Forma záhonu byla uzpůsobena pro případnou údržbu záhonu dosadbou uhynulých květin (MARTINEK 2005). (tabule 2) Její barevná schémata a principy její tvorby jsou detailně popsány v knize „*Colour schemes for the flower garden*“ (JEKYLL 2001).

Sir Edwin Lutyens je dalším jménem pojícím se s hnutím *Arts and Crafts*. Jako stavební architekt úzce spolupracoval s Gertrude Jekyll. V jejich práci se odrážela snaha o dosažení jednoty mezi domem a zahradou. Šlo o harmonické uskupení formální části zahrnující geometricky laděný dům s přírodním designem zahrady. Vzniká tak jednotu geometrie a přírody (ONDRÁČEK 2015).

Vývoj přírodní zahrady v Německu po 18. století shrnul ve své knize „*Nature and Ideology Natural Garden Design in the Twentieth Century*“ Joachim Wolschke-Bulmahn a zdůrazňuje v ní vliv Jeana-Jacques Rosseau, Goetheho a Alexandra von Humbolta. Všichni jmenovaní sdíleli názor, že ideální je příroda neovlivněná člověkem. Humboldt prosazoval myšlenku chránit domácí faunu a flóru. Ernst Rudorff ve své knize „*Heimatschutz*“ (1901) protestuje proti ničení přírody a prosazuje založení přírodních rezervací. Paul Schultze-Naumburg sdílí tyto myšlenky v knihách „*Gärten*“ (1902) a *Die Entstellung unseres Landes* (1905), (TURNER 2007).

Zastáncem přírodní zahrady se stal Willy Lange (1864 – 1941). Lange spojil imitaci přírody v zahradě s uměleckou kompozicí. Zahrada by neměla být striktně řešena pouze pro potřebu majitele, ale měla by otevřít prostor pro původní faunu a flóru. Pokud to nebylo

nutné, vyhýbal se kácení stromů a keřů. Uplatňoval myšlenku, že by se zahrada měla vnořit do okolní krajiny a co nejvíce se s ní ztotožnit. Kácení by pak dokazovalo svázání zahrady mocí člověka. V zahradách uplatňoval domácí druhy rostlin. Za ideální zahradu považoval tu, kde bude zastoupeno společenstvo vlhkomilné, suchomilné, luční a podrostové (MARTINEK 2005). Lange svoje názory aplikoval ve svých knihách („*Gartengestaltung der Neuzeit*“ (1907), „*Land – und Gartensiedlungen*“ (1910) a „*Der Garten und seine Bepflanzung*“ (1913). Také nastínil koncept ekologie. Ten v knize „*Generelle Morphologie der Organismen*“ (1866) definoval Ernst Haeckel (TURNER 2007).

Myšlenka ochrany přírody se stala v Německu národním zájmem. Wilhelm Bölsche viděl soukromé zahrady jako možnost vytvořit jakousi biosféru, kde bude domácí fauna a flóra chráněna před vyhynutím. S nástupem Národní socialistické strany k moci v roce 1930 nabývá zájem o ekologii a přístup k ní militantního až nacionalistického rozměru (TURNER 2007). S postupem druhé světové války předčil zájem o vojenský průmysl zájem o ekologii. Po válce byl přístup k přírodní zahradě odsouzen. Došlo k tomu kvůli nenávisti ke všem myšlenkám upřednostňovaných Adolfem Hitlerem. Hitler měl kladný vztah k domácím rostlinám, autentickému charakteru krajiny a k vegetariánství (BULMAHN 1997). K tradici domácí přírodní zahrady se Německo vrací až s nástupem Strany zelených v 70. letech (TURNER 2007). Vycházely sborníky jako „*Grünkaputt: Landschaft und Gärten der Deutschen*“ (1983) nebo „*Bin so ausgeworfen aus dem Garten der Natur*“, které opakovaně vycházely s texty od Rousseaua, Humboldta a pasáže z Goetheho. V roce 1992 vyšel populární časopis „*Garten und Landschafts*“, který také publikoval eseje Goetheho a Rousseaua (BULMAHN 1997). Šlo o návrat k „přírodním“ kořenům německé civilizace narušených Nacistickou érou (TURNER 2007).

Za otce ekologického hnutí v Holandsku je považován Jacobus Pieter Thijssei (1865 – 1945). Snahu o ochranu postupně mizejících přírodních biotopů se snažil přiblížit širší vrstvě společnosti zpřístupněním přírody, používáním domácích druhů rostlin a důrazem na dostupnost zeleně i na veřejných prostranstvích (ONDRÁČEK 2015). Výsledky jeho tvorby jsou patrné v Amsterdam Bos Park, Thijsse Park a Thijsse Hof (TURNER 2007)

Předchůdcem hnutí ‘*Dutch wave*‘ byl německý zahradní architekt Karl Foerster (1974 – 1970). Díky masovému nasazování okrasných travin do přírodní zahrady je považován za předchůdce Pieta Oudolfa. Citlivým zasazováním neživých prvků do zahrady se zabýval Louis le Roy (1924 – 2012). V zahradách vytvářel specifická stanoviště a přírodu nechal volně prostupovat do zahrady. Tím byl umocněn pocit nekonečnosti. Ke hnutí ‘*Dutch wave*‘ významně přispěla holandská zahradní architektka Mien Ruys (1904 – 1999). Její díla byla

jednoduchá a průzračná. Až do konce druhé světové války. se zabývala hlavně tvorbou velkých soukromých zahrad. Zde měly významné místo trvalkové záhony. Po válce se věnovala také veřejné zeleni a její tvorba té doby byla charakterizována používáním šikmých linií a úhlů v kontrastu s pravidelnými domy. Později se ale vrátila k rovným liniím často ve formě pravidelně zastřižených zelených čtverců v kontrastu s rozvolněným vzhledem trvalek. Ruys se významně zasloužila o obsazení trvalek do soukromých zahrad (Tuinen Mies Ruys 2013).

Významnými osobnostmi hnutí *'Dutch wave'* byli také zahradní architekti Henk Gerritsen (1948 – 2008), Piet Oudolf (*1944), (viz. kap. 3.3.7: „Význam přírodních zahrad v kontextu současné zahradní tvorby a současné trendy přírodní zahrady“)

Richard Hansen (1912 – 2001) a Josef Sieber (1920 – 2011) se zaměřili na zkoumání a pozorování vytrvalých podrostových společenstev. Na základě zjištěných informací rozdělili trvalky do tzv. stanovištních okruhů (*Lebensbereiche*), na základě podmínek stanoviště, ve kterém žijí a jejich životní strategie (dřevnaté podrosty, lemy dřevitých porostů, volné plochy, alpská stanoviště, vodní břehy atd.) (ONDRÁČEK 2015).

3.2.3. Historie přírodní zahrady v českých zemích

Až do druhé světové války nedocházelo v českých zemích k samostatnému vývoji přírodních zahrad. Docházelo spíše k určitému kopírování stylů z okolní Evropy. K tvorbě krajinářských parků se jako ideální jevila šlechtická sídla (např. Lednice – Lichtenštejnové, více v (ZATLOUKAL; KREJČÍŘÍK; ZATLOUKAL 2012). Často byla součástí parků rozsáhlá sbírka dřevin domácích i cizokrajných. Významnou osobností tohoto období se stal hrabě Arnošt Silva Tarouca (1860 – 1936). Podílel se na vzniku Průhonického parku, v krajinářské podobě, jak ho známe dnes. Rozsáhlé trvalkové partie ve svých rozvolněných kompozicích uplatňoval František Thomayer (1856 – 1938). Mezi významné zahradníky v první republice patřil Josef Vaněk (1886 – 1968) a Martin Fulín (1853 – 1926). Po druhé světové válce došlo v důsledku politické situace k částečnému útlumu okrasného zahradničení. Vlivem funkcionalismu byl kladen důraz na prostou účelnost výsadeb bez dalších zvláštních požadavků na údržbu.

O dnešní podobu Botanické zahrady a arboreta v Brně se zasloužili zahradní architekti Ivar Otruba a Josef Holzbecher, a spol. Do prostoru arboreta vnesli naturalistické výsadby, podrostová společenstva či luční partie přírodního charakteru. Po roce 1989 dochází

k rychlému rozšíření zahradních trendů do České republiky. Významnými se staly směsi pro zakládání druhově pestrých trávníků. Na jejich vývoji a prodeji se podílely firmy Argrostis Trávníky nebo Planta Naturalis. Velmi populárním bylo v ČR skalničkářství, které s sebou nese dlouholetou a významnou tradici. Díky dovozu nových druhů rostlin ze zahraničí a vzniku množství nových okrasných škoek vzrostla druhová pestrost a dostupnost sortimentu rostlin. Nové přístupy v pěstování trvalek a letniček v podmínkách ČR jsou ověřovány na zahradnické fakultě v Lednici a ve výzkumném centru v Průhonicích. Jsou zde zkoumány trvalkové mixy nebo životní okruhy rostlin (A. Baroš, J. Martinek), či letničkové záhony z přímých výsevů (T. Kuřková). Významný ekologický vliv na laickou veřejnost má v dnešní době Ekologický institut Veronica nebo nadace Partnerství. Za stanovených podmínek může kterákoliv zahrada získat plaketu „Přírodní zahrada“. K danému tématu jsou organizovány různá školení a semináře. Směr zmíněných hnutí se ale často odchyluje od přírodní zahrady jako takové (vymezené např. W. Robinsonem). Místy měří spíše k ekologickému a organickému zahradničení (ARBODESIGN.CZ 2015).

3.3. Charakteristika přírodní zahrady a aspekty její tvorby

3.3.1. Definice základních pojmů (obecné vymezení)

Pod pojmem přírodní zahrada si lze představit společenstva, která se svým vzhledem a složením co nejvíce podobají společenstvům přírodním, ale jsou vytvořena člověkem. Je to prostor, kde se jednotlivá společenstva uplatňují a tvoří zde celek. Svým přírodě podobným charakterem nabízejí místo pro původní domácí rostliny (flóru), ale i faunu. V zahradě najdou své místo obojživelníci, plazi, hmyz, ale i drobní savci a ptactvo (KŘIVAN; STÝBLO 2012).

Tvorba přírodní zahrady s sebou nese změnu myšlení. Je třeba se oprostit od ideálů dnešní společnosti. Ta lpí na uhlazených a pečlivě udržovaných zahradách, které pro ně jsou sice kouskem přírody, nikoli však přírody přirozené. Hospodařit s přírodou tedy znamená respektovat řád, který příroda do zahrady vnáší a mnohdy se vzdát vlastních požadavků. Když příroda vstoupí do zahrady, je zahrada atraktivní po celý rok, aniž by se o to její majitel musel snažit složitou údržbou (ANONYMUS 2013).

ČSN 83 9001 vymezuje pojmy týkající se problematiky přírodní zahrady. Přesněji definuje pojmy *Přírodě blízký porost*, *Přírodě blízká zeleň*, *Přírodně krajinářská úprava* a *Květnatá louka*. (ČSN 83 9001)

3.3.2. Skladebné prvky přírodní zahrady

Kostru zahrady tvoří stromy, které se vyskytují v širším okolí. Doplnují je domácí keře, které by měly v zahradě zaujímat významnou roli. Jsou přitažlivé pro faunu. Listnaté stromy do zahrady vnášejí proměnlivost v jednotlivých ročních obdobích. Květnaté louky jsou symbolem malebné rolnické krajiny. Jsou bohaté na rozmanité druhy bylin, a jsou ideální náhradou trávníku náročného na údržbu. Uplatňují se v nich plané rostliny, připomínající druhy rostoucí na dnes již téměř vymizelých přirozených společenstvech luk a pastvin. V trvalkových záhonech se uplatňují domácí divoké druhy rostlin. Uplatněny mohou být i jednoleté rostliny. Převážně druhy rostoucí v minulosti na okrajích polí a dnes jsou již vytlačeny herbicidy (ANONYMUS 2013). V přírodních zahradách se uplatňují nejen striktně domácí druhy rostlin, patří sem i rostliny introdukované s přírodním charakterem, malými nároky na kvalitu půdy, prostředí a prostor. Obecně mají být trvalky použité v přírodní zahradě otužilé, neomezovat své sousedy, invazivně se nešířit a vyžadovat málo času k jejich údržbě. Trávy v zahradě jsou dle Oudolfa nezbytné díky nízkým nárokům na půdu. Jejich vzdušná struktura nabízí zajímavou kombinaci se strukturami odkvetlých trvalek hlavně, ale nejen v zimě. Pokládá je za kostru zahrady. Další rozměr do zahrady přidávají cibuloviny. Významně se uplatňují hlavně na jaře, kdy ještě většina trvalek nekvete, případně ještě ani neraší (OUDOLF; GERRITSEN 2013).

Vodní biotopy se z naší krajiny vytrácejí. V zahradě jsou tedy důležitým útočištěm nejen pro mokřadní rostliny, ale i pro živočichy, kteří ke svému životu vodu potřebují. Svě místo má v přírodní zahradě i hospodaření s vodou. Ke shromažďování přispívají střešní zahrady, ale i nádoby zachytávající dešťovou vodu ze střechy. Suchomilné společenstvo lze navodit výstavbou suché zídky na výsušném stanovišti. Zde se mohou uplatnit suchomilné rostliny. To všechno dohromady tvoří přírodní zahradu, ve které by se měli dobře cítit nejen její majitelé, ale i rostliny a živočichové (ANONYMUS 2013).

Častým požadavkem majitelů zahrad je užitková zahrada. Ideální jsou zeleninové záhony smíšeného charakteru. Ty zajišťují větší ochranu před škůdci. Při správném rozmístění plodin se jednotlivé druhy navzájem podporují. Bylinková a kořeninová zahrada se stala v dnešní době populární součástí soukromé zahrady. Zaujímá tak i v přírodní zahradě důležité místo. V ovocné zahradě je kladen důraz na používání starých a krajových osvědčených odrůd plodin. Jsou méně náchylné ke škůdcům, hnilobám, nemocem a mrazu. Je vhodné kombinovat jabloně s hrušněmi, peckovinami a ořešáky a vyhnout se tak monokultuře. Ta je ideálním prostředím pro škůdce a choroby. Pod korunami stromů prosperuje květnatá louka,

i divoké vytrvalé podrostové byliny. Těm se v polostínu daří lépe, než na plném slunci. Osvědčeným postupem je výsadba stromů různé výšky koruny. Díky výsadbě zákrsků, polokmenů a čtvrtkmenů je lépe využita půda (ANONYMUS 2013).

K dobrému fungování zahrady je důležité v ní ponechat odumřelé zbytky dřevin a rostlinného materiálu. Z větších větví lze společně s kameny utvořit hromadu, ve které se na zimu může schovat řada živočichů. Spadané listí a odumřelé zbytky rostlin je příhodné použít jako mulč. Mulč chrání půdu před vysycháním a zásobuje rostliny živinami a potřebnými prvky. I v mulči mohou přezimovat někteří živočichové. Na podzim se zahrada ponechá bez obvyklého podzimního úklidu. Vytvoří tak společně s mrazem nebo jinovatkou zajímavé struktury (ANONYMUS 2013).

Nedílnou součástí přírodní zahrady je fauna. Pokud je v zahradě hospodařeno principy přírodní zahrady vlastní, není těžké do ní faunu dostat. Proto je vhodné vnést do zahrady několik prvků, které živočichům poslouží jako útočiště, úkryt nebo místo k přečkání zimy (tabule 3).

Jako stavební materiál v přírodní zahradě převažuje kámen a dřevo. Pomocí kamene lze formou zídek překonávat terén nebo vytvořit suchomilné společenstvo pomocí suché zídky nebo skalky. Jak již bylo uvedeno výše (3.2.3. Historie přírodní zahrady v českých zemích), skalka má v českém zahradničení dlouholetou tradici. Simuluje v zahradě společenstva rostlin rostoucích na chudých stanovištích. Kámen by měl být z regionálních zdrojů s převažujícím typem horniny vyskytující se přímo na místě v podloží půdy. Dřevěné stavby jako jsou altánky, dětské herní prvky, lávky, drobné dřevěné prvky apod. jsou ze dřeva vyskytujícího se v blízkosti pozemku (ANONYMUS 2013).

3.3.3. Typologie přírodních zahrad

Veřejná přírodní zahrada

Současný tvůrce, uplatňující principy přírodní zahrady na veřejných prostranstvích v zahraničí je v první řadě Piet Oudolf. Ve svých kompozicích hojně uplatňuje kromě trvalek a nízkých keřů také okrasné trávy. Ty vnášejí do záhonu vzdušný charakter. Z hlediska rostlinného složení jsou používány odolné a osvědčené rostliny. Mohou na stanovišti přežít i při nedostatečné údržbě, což je u veřejné zeleně často velkým problémem. Významnými díly Oudolfa jsou jeho projekty v USA: Chicago – Lurie Garden a NY – High Line (tabule 4 - 6). Oba tyto projekty předcházely masové iniciativě tvořit podobné formy městských veřejných prostorů. Oudolfův úspěch také pomohl širší veřejnosti objevit a ocenit estetickou formu,

kteřá působí divoce, ale ve skutečnosti je stylizovanou podobou přírody. To je ideální pro městské úpravy díky nízkým nárokům na půdu a údržbu (OUDOLF; GERRITSEN 2013). V České republice se problematikou uplatnění extenzivních trvalkových výsadeb zabývají (BAROŠ, MARTINEK 2011). Autoři experimentálním způsobem vytvořili několik osvědčených trvalkových směsí vhodných na veřejná prostranství. Principy tvorby extenzivních trvalkových záhonů jsou dnes úspěšně uplatňovány v praxi. Dobrým příkladem je např. Kruhový objezd v Kutné Hoře (realizace 2009, autoři Tomáš Veverka, Zuzana Fialová), Litomyšl (okolí kruhového objezdu, realizace 2010, autoři Martina Červinková, Adam Baroš, Průhonice – dendrologická zahrada (autor Adam Baroš), atp.

Soukromá přírodní zahrada

Soukromá zahrada je prostor vymezený člověkem, který má určitého majitele, který jej užívá pro svou vlastní potřebu. Je to především prostor, kde tráví lidé nejvíce času, když přijdou domů ze zaměstnání. Je tedy pro každého člověka zcela autentická. Výhodou soukromé zahrady na rozdíl od veřejné zeleně je fakt, že se majitelé o svoji zahradu starají zpravidla častěji a s větší intenzitou. Není to ale pravidlem. Zahrada by měla odrážet přírodní charakter, ale neměla by být neprostupnou bujnou divočinou, kam se ani majitel neodvážá. Možností soukromé zahrady je prostupovat do okolní krajiny a poskytovat útočiště domácí fauně a flóře. Uplatňují se zde domácí druhy bylin a dřevin, které z okolní krajiny již téměř vymizely. Je tedy příležitostí zachovat tyto často již vzácné druhy rostlin (ANONYMUS 2013). Ekologický institut Veronica vytvořil příležitost pro každého člověka, který chce zahradničit v souladu s přírodou. Majitelé zahrady, kteří ji přizpůsobí stanoveným podmínkám, mohou získat plaketu „Přírodní zahrada“. Stanovenými podmínkami se rozumí mimo jiné zahradničení bez pomoci chemických přípravků, hospodaření v souladu s přírodou a poskytnutí prostoru domácí fauně. Cílem je vytvořit prostor příjemný k relaxaci, ale i osobnímu užítku. Vznikne pestrá zahrada, ve které si majitelé mohou vypěstovat zdravé potraviny, poskytnout útočiště domácím živočichům, ale i rostlinám. V takovém prostoru se mohou její majitelé učit přírodu respektovat a jít dobrým příkladem dalším lidem. Ukázkových přírodních zahrad je v ČR již celá řada, jejich podrobný přehled lze najít na internetových stránkách institutu Veronica (<http://www.veronica.cz/prirodni-zahrady>), v Ekomapě (ZO ČSOP VERONICA 2017). Příklady zahraničních a soukromých zahrad viz tabule 7 – 12.

Naučná přírodní zahrada

Důležitou formou přírodní zahrady je naučná zahrada u školek, škol, rekreačních zařízení, apod. Návštěvníci si zde mohou prvky přírodní zahrady prohlédnout nebo se zapojit do zahradních prací (tabule 13,14).

3.3.4. Kompoziční prvky v přírodní zahradě

OUĐOLF; GERRITSEN (2013), ve své knize uvádějí, že barevné kompozice záhonů by neměly být tvořeny na základě kruhu barev. Takové kompozice příroda nevytváří. Dále uvádějí, že na barvě květu primárně nezáleží. Stejně důležitý je tvar květu, výška rostliny, tvar listu, doba kvetení a vzhled rostlin po odkvětu. Z toho vyplývá, že zahrada může být atraktivní po celý rok, i když zrovna nekvete. Mnozí laici se totiž domnívají, že kvetení je jediný aspekt atraktivity záhonů. Primární důležitost zaujímá vzhled zahrady. Sekundární důležitost patří jejímu sluchovému aspektu. Tím se rozumí zpěv ptactva, zvuk větru, vody a pozadí moderní doby. OUĐOLF; GERRITSEN (2013) připodobňují zahradu symfonii v orchestru. Ostnaté, ploché, kulaté, ochmýřené a hroznovité tvary květů dávají dohromady kompletní rytmus.

Nový přístup ve vnímání kompoziční skladby zahrady a jednotlivých záhonů oprostěný od konvenčních záhonů založených na barvě, přináší (OUĐOLF, 1999). Stejně velký důraz dává na formu, texturu, pohyb, světlo a stíny. Jednotlivé rostliny jsou používány jako harmonicky vyvážené prvky v bujné výsadbě.

Zaměření na další aspekty než pouze na barevnost je předpokladem pro atraktivnost a efektivitu zahrady po celý rok. Jehlanovité, špičaté a podlouhlé tvary umocňují výšku záhonu a kontrastují s ostatními tvary. Body jsou definované oválnými nebo kulatými tvary. Jsou zřetelné, v létě jsou zdrojem barev, v zimě jsou pak často jediným zřetelným tvarem v jinak abstraktním záhonu. Měkké formy mezi jehlany a okolíky tvoří chomáčovité (chocholovité) tvary. Jsou složeny z více malých květů, uspořádané volnějším způsobem. Jejich efektivita je tvořena masou, která vnáší do záhonu impresi. Okoličnatá květenství často připomínají tvarem květenství divokých rostlin a „plevelů“. V záhonu navozují měkký a jemný vzhled a charakterizují je zpravidla jemné barvy a struktury. Ty vnáší do záhonu přírodní vzhled. Rostliny s květy kopretinového tvaru, často přirozeně rostoucí na slunných místech, vnáší do zahrady pozitivní náladu. Svým vzhledem a barvou připomínají slunce. Rozvolněný a nestabilní tvar zastupují hlavně trávy. Mimořádně silný efekt v zahradě mají tvary listů. Efekt je často ještě zdůrazněn výrazným nebo atraktivním kolorováním nebo

texturou. Textura bývá často podceňována. Vyniká zejména v polostínu nebo stínu, kde na rostliny slunce nepraží přímo. Barva vyjadřuje nejrozmanitější a nejkontrastnější efekt v zahradě. Červené barvy vynikají za soumraku a při zatažené obloze. Tmavé odstíny podtrhují napětí. Modré odstíny navozují pocit, že je rostlina dál, než vypadá. Časné léto charakterizují odstíny růžové. Je to barva tvořící spojení mezi silnějšími odstíny barev. Je jednoduchá k použití. Hloubku do záhonů vnášejí odstíny tmavých barev. Tmavé květy má pouze omezené množství rostlin. Důležitou barvou do záhonu je, stejně jako zelená, hnědá a její odstíny. Ta převažuje na podzim a v zimě, kdy se vyskytuje v různých odstínech (OUDOLF 1999). (tabule 15)

3.3.5. Rostlinný materiál pro přírodní zahradu

V přírodní zahradě se uplatňují hlavně přirozená společenstva bylin a dřevin, rostoucí v blízkém okolí nebo introdukovaná společenstva, odpovídající daným podmínkám. Formou podrostových společenstev lze zachovat mizející podrosty listnatých lesů. Květnatá louka například v sadu je alternativou intenzivně udržovaného trávníku. Zajišťuje v zahradě druhovou pestrost a je hostitelem nejen pro včely a motýly. Jako osvědčené se jeví používání starých odrůd ovocných dřevin, díky jejich odolnosti vůči padlí a dalším nemocem, výborné chuti a dobré trvanlivosti plodů. Živé ploty z volně rostoucích živých keřů přispívají k zachování druhů, které se v minulosti uplatňovaly na mezích a remízích, rozdělujících pole. (SVOBODA 2014). Trvalkové záhony složené z domácích nebo introdukovaných rostlin by měly poskytovat atraktivnost v průběhu celého roku, tedy i v zimě (OUDOLF 1999).

Doporučené rostliny pro přírodní zahradu jsou v knihách:

- *Dream plants for the Natural garden* (OUDOLF, GERRITSEN, 2013)
- *Gardening with Native Wild Flowers* (JONES, FOOTE 2004)
- *The English Flower Garden and Home Grounds* (ROBINSON 1923)
- *Trvalkové výsadby* (BAROŠ, MARTINEK, 2011)

3.3.6. Principy tvorby přírodních zahrad

Podrobný doporučený popis tvorby přírodní zahrady lze nalézt v mnoha publikacích, např.

- *The English Flower Garden and Home Grounds* (ROBINSON 1923)
- *The Wild Garden* (ROBINSON, DARKE, 2009)
- *Přírodní zahrady* (BOOKMGARDENOVÁ; OFTIRINGOVÁ; OLLIG.2012)

- *Moje přírodní zahrada*, (ANONYMUS 2013)
- *Kompletní návod k vytvoření ekozahrady* (SVOBODA 2014)
- *Atd.*

3.4. Význam přírodních zahrad v kontextu současné zahradní tvorby a současné trendy přírodní zahrady

Moderní pojetí přírodních zahrad přichází s nizozemským zahradním architektem **Pietem Oudolfem**. Oudolf patří mezi světově nejotřelejší zahradní architekty a hlavní zastávce přírodního zahradního stylu v dnešní době. Čerpá inspiraci z přírody, ale používá umělecké principy. Oudolfovy zahrady jsou klidné a zároveň plné momentů překvapení, díky unikátní kombinaci dlouho žijících trvalek a dřevin v rafinované kombinaci barev, struktur a textur. Významná je jeho nepřekonatelná dovednost v kombinování rostlin tvorbou sjednocených schémat. V nich se rostliny mezi sebou neomezují, ale podporují (OUDOLF; KINGSBURY 2013). Oudolf je významnou osobností naturalistického hnutí v zahradně architektonickém designu. Láska k divokým rostlinám a místům kde rostou, byla základem jeho 26-ti letého přátelství s návrhářem a zahradním architektem **Henkem Gerritsenem**. Silná inspirace přírodou byla podnětem pro tvorbu knihy *“Dream plants for the Natural garden“* (OUDOLF; GERRITSEN 2013). V knize popisují “nové trvalky“. Jsou to rostliny, které se hodí do moderního, divoké přírodě blízkého zahradního stylu. Gerritsen bohužel v roce 2008 zemřel. Navzdory tomu jeho zahrada Priona garden (tabule 10) přežívá. Je spravována zahradníkem, jehož cílem je zachovat její základní rysy a uspořádání. Gerritsen uplatňoval divočejší a více svéráznější kompozice než Oudolf. Na rostlinném materiálu se víceméně shodli. Rostliny, které oba tvůrci používali, byly do té doby neobvyklé. Lidé k nim byli ze začátku velmi skeptičtí. Gerritsen se soustředil na znovuvytvoření divokých rostlinných společenstev v Priona garden. Ve své knize *„Essay on Gardening“* objasňuje filosofii tvorby zahrady založenou na porozumění s chodou přírody. Oudolf ze začátku sbíral semena rostlin v přírodě, dostával je od známých a kupoval je ve školce. Po dlouholeté praxi s jejich pěstováním vybral jen zlomek z nich a ty ohodnotil jako vhodné do přírodních zahrad (KINGSBURY at OUDOLF; GERRITSEN 2013).

OUDOLF; GERRITSEN (2013) přemýšlejí o zahradách, jako o místech které příroda může a vlastně by měla inspirovat. Díky tomu mohou vidět krásu v rostlinách, které jsou jiným lidem lhostejné. Cílem obou je převrátit myšlenku širší veřejnosti. Tou je dokonalost vyjádřená upravenými, pravidelnými, rovnými a barevně kvetoucími kompozicemi. Oudolf

jednou řekl: „*Je dobré pěstovat rostliny, které vypadají dobře, i když jsou odumřelé*“. Tímto odkazuje na zimní aspekt záhonů, schopnost vidět a najít krásu v odkvetlých rostlinách, omrzlých listech a křehkých stoncích. Snaha předefinování zahradnictví jako přátelství s přírodou zahrnuje i akceptování smrti přírody jako subjekt jí vlastní (KINGSBURY in OUDOLF; GERRITSEN 2013).

V přírodní zahradě se uplatňují rostliny, jejichž péče vyžaduje minimální nároky. V knize „*Dream plants for the Natural garden*“ (OUDOLF; GERRITSEN 2013) jsou popisovány rostliny, které vyžadují minimální nároky na půdu a skvěle prosperují bez umělých hnojiv a pesticidů. Používané rostliny jsou schopné zvládnout konkurenční boj jedna s druhou, stejně tak jako změny (výkyvy) počasí (kromě přírodních katastrof). Chovají se tak, jak je od nich očekáváno: vyrostou, vykvetou a vytvoří semena. Své zkušenosti autoři získávali na vlastních zahradách a zahradách, které vytvořili. Aby byl pojem přírodní zahrada jednodušeji vymezen a vysvětlen, autoři poukazují na to, že musí být nejdříve vymezen samotný pojem „*přírodní*“. Podle staré definice, hojně aplikované až do nedávné doby je přírodní zahrada prostorem, který nevykazuje žádné známky aplikace lidské kultury. Nic z toho, co člověk vytvořil, však nevykazuje podstatu původního člověkem neovlivněného společenstva. Tato definice ale obrací pojem „*přírodní zahrada*“ do protikladného tvrzení: že zahrada vytvořená člověkem a jeho „civilizovanou“ rukou nemůže být nikdy přírodní. S tím ale autoři nesouhlasí. Přírodní zahrada může existovat. Nicméně je důležité brát trochu velkoryseji rozpor mezi přírodou a společností. Žádná striktní definice přírodní zahrady vlastně neexistuje. Je jednodušší brát člověka a vše, co vytvořil (kulturu a civilizaci) také jako určitou část přírody. Nesmírně problematické se jeví vymezit konkrétní definici slova „*přírodní*“ a obtížné popsat přírodní zahradu. Již Gertrude Jekyll považovala svoje zahrady za přírodní, z dnešního úhlu pohledu by tomu tak ale úplně nebylo. Dále Mien Ruys popsala svou zahradu v Dedemsvaart jako přírodní, i když byla zasazena do uhlazeného designu. Z toho vyplývá, že termíny „*divoký*“ nebo „*přírodní*“ významně závisejí na dobové módě (trendech), a proto jsou vykládány rozdílně v rozdílných dobách. To, co je dnes považováno za přírodní, se může za padesát let jevit jako nepřírodní. Nejlepším pojetím definice je vymezit to, co od zahrady očekáváme, než jak by měla zahrada vypadat. V přírodní zahradě je očekáván určitý stupeň rovnováhy bez použití pesticidů, umělých hnojiv a velkého množství zahradníků, jež zahradu udržují při životě. Jde o zahradu naplněnou životem (ptactvo, hmyz), který ji bude vesele využívat a přebývat zde. Rostliny v přírodní zahradě by měly být schopné tolerovat nepříznivé období (i když ne přetrvávající). Autoři zdůrazňují rostliny, které přitahují do zahrady živočichy jako je hmyz nebo ptactvo.

Na začátku je také důležité zvážit výskyt některých přirozeně se vyskytujících bujných rostlin. Mezi ně patří kopřivy nebo bodláky. Těch by bylo později obtížné se zbavit. Hranice mezi tím, co je ještě přírodní a co již není, je velmi nejasná. Opravdový přírodní vzhled ale nastává ve chvíli, kdy je zahrada obývána ptáky a opylována motýli a včelami a působí příjemně i pro člověka (OUDOLF; GERRITSEN 2000).

Od 80. let společnost postupně začíná směřovat k vnímání krásna trvalkových záhonů přírodního charakteru. Důraz je přitom kladen na habitus, tvary listů, kvetení, tvorbu semen a zimní siluety. Záhon, ve kterém se rostliny podporují navzájem, by měl být atraktivní po celý rok. Ne pouze v létě. Do urbánních prostorů, kde je často údržba silně omezena, jsou vhodné rostliny vyžadující minimální nároky na údržbu (BAROŠ, MARTINEK 2011). Ani v soukromých zahradách, které jsou udržovány svými majiteli, by neměly být rostliny choulostivé, vyžadující přehnané nároky na údržbu nebo rostliny, které se bez pomoci člověka delší dobu neobejdou. Většinou platí, že žádný vlastník zahrady nemá neomezený čas a energii, kolik by chtěl a mohl zahradě věnovat. Z tohoto důvodu autoři OUDOLF, GERRITSEN (2013) nepoužívají ani letničky předpěstované ve skleníku, jejichž semena musí být na podzim pracně sesbírána a uchována na další sezónu. Jako argument k výběru rostlin uvádějí, že je k dispozici taková obrovská rozmanitost rostlin v rámci rostlinných druhů a přírodních podmínek, velmi odlišných na jednotlivých zahradách, že žádná pravidla neexistují. Ve svých výsadbách uplatňují houževnaté trvalky, okrasné traviny, kapradiny, cibuloviny a malé keře. Tyto rostliny rostou na každé obstojné zahradní půdě. Rostliny jsou otužilé, neomezují své sousedy, invazivně se nešíří a vyžadují málo času k jejich údržbě (OUDOLF; GERRITSEN 2013).

Noel Kingsbury, britský návrhář, reportér a spisovatel zaměřující se na rostliny, zahrady, krajinu a ovzduší hraje od 90. let důležitou roli v popularizaci přirozeného a udržitelného návrhářského stylu. V návrhářství se zaměřuje na veřejnou zeleň. Úzce spolupracuje s Pietem Oudolfem a společně vydali několik knih (OUDOLF; KINGSBURY 2013).

Rick Darke navazuje na tvorbu Williama Robinsona a zařazuje principy tvorby přírodní zahrady do moderního kontextu. Zároveň podtrhuje principy Robinsonovy tvorby a ilustruje fascinující různorodost moderních přírodních zahrad fotodokumentací a tvorbou malebných cest, veřejných a soukromých zahrad nebo zahrad korporáčních a univerzitních kampusů (ROBINSON; DARKE 2009).

Jak již bylo zmíněno, tendence tvorby přírodní zahrady do České republiky pronikají až po revoluci v roce 1989. V současné době mají na rozvoji problematiky přírodní zahrady

v ČR vliv sousední země, především Rakousko a Německo. Významným se ale v poslední době stává i vliv z Holandska. Ekologický institut Veronica zajišťuje šíření myšlenky „Natur im Garten“, která k nám pronikla z Rakouska, které s ČR v této problematice spolupracuje. Orientace je kladena především na soukromé a výukové (školní zahrady). V současné době se širší veřejnosti nabízí možnost navštívit „Ukázkové přírodní zahrady“. V těchto zahradách jsou zastoupeny základní principy a myšlenky přírodního zahradničení (ZO ČSOP VERONICA 2017). Úpravami veřejného prostoru se v současné době zabývají A. Baroš a Jiří Martinek ve spolupráci s Dendrologickou zahradou Průhonice a Zahradnickou fakultou v Lednici. Testují se trvalkové směsi extenzivního charakteru, vyžadující minimální nároky na údržbu. Na základě výzkumu byly vytvořeny doporučené a osvědčené trvalkové mixy, které se následně upravují dle stanoviště, na kterém budou uplatněny (BAROŠ, MARTINEK 2011). (tabule 16) Tvorbou přírodních zahrad a jejím zakomponováním do krajiny se již v poslední době začínají částečně zabývat i mnohé ateliéry (např. Atelier Flera pod vedením Ferdinanda Lefflera (FLERA.CZ 2017))

4. MATERIÁL A METODA

4.1. Materiál

4.1.1. Lokalizace území

Modelové území – zahrada u prvorepublikové vilky - se nachází na Vysočině, ve městě Velké Meziříčí. Adresa majitele domu je: Vít Ráček, Karlov 984/97, 59401, Velké Meziříčí. Zahrada se nachází vedle hlavní silnice Jihlava – Brno, na konci města (ve směru na Brno). Zahrada na SV straně sousedí s Novým hřbitovem, na J se silnicí a dále pak s několika firmami, na Z straně s obytnými domy. Podél zahrady protéká potok, který dále pokračuje mostem pod silnicí do menšího rybníka, poté pokračuje a vlévá se do řeky Oslavy. V blízkosti domu a zahrady (na S straně) se nachází dálnice D1. (tabule 17)

4.1.2. Přírodní podmínky

Velké Meziříčí spadá dle biogeografického hodnocení do Hercynské podprovincie a Velkomeziříčského bioregionu.

Charakteristika bioregionu

Bioregion leží na severozápadě jižní Moravy, přičemž jižním cípem zasahuje do Rakouska. Zabírá moravskou stranu Českomoravské vrchoviny, tj. téměř celou Křižanovskou vrchovinu (kromě západního a východního okraje) a vyšší západní okraj Jevišovické pahorkatiny. Bioregion je tvořen pahorkatinou na zdviženém zarovnaném povrchu na rulách a syenitech. Převažuje ochuzená hercynská biota 4. bukového stupně s přechody do 5. stupně. Potenciální vegetace náleží jednotvárným bukovým bučinám, vyskytují se zde i acidofilní doubravy. Převažuje orná půda, lesy jsou kulturní bory. Fragmenty bučin jsou nepatrné (CULEK A KOL. 1996).

Geologické podloží

Geologické podloží tvoří z velké části granit a syenit křemenný, v oblasti řek pak hlína, písek a štěrk.

(GEOLOGY.CZ 2017)

Půdní charakteristiky

Z hlediska půd se zde vykytuje kambizem mesobasická, fluvizem modální, glej modální a místy kambizem dystrická.

(GEOLOGY.CZ 2017)

Podnebí

Dle Quitta je klima velmi homogenní, většina území se nachází v MT 5, nejvyšší části v chladnější mírně teplé oblasti MT 3. Podnebí je mírně teplé, bioregion leží ve srážkovém stínu Českomoravské vrchoviny, a proto je mírně suché (Křižanov 6,7 °C, 666 mm), (CULEK A KOL. 1996).

4.1.3. Historie vily a zahrady

Na základě toho, že nebyly v archivech nalezeny žádné historické půdorysy nebo informace ohledně vzhledu zahrady, byla historická podoba zahrady konzultována pouze se současnými majiteli domu a zahrady, mimo jiné i se starší paní, která ve vile vyrůstala od mládí (je tedy živoucí pamětí podoby zahrady po celou dobu její existence) a z dochovaných fotografií. K půdorysu domu a vymezení pozemku byly dochovány plány domu od zednického mistra Františka Lysáka z Měřína z roku 1937. (tabule 18)

Plány domu, který byl vystavěn doslova na louce, odkoupené od přízně prvního majitele domu za účelem jeho finanční podpory, pochází z roku 1937. Tehdejší projekt vypracoval a posléze dům vystavěl zednický mistr František Lysák z Měřína. Jednalo se o jednogenerační prvorepublikovou vilku s velkým důrazem na venkovní vzhled na úkor vnitřního uspořádání. Dům se skládá ze 4 výškových úrovní – sklepu, přízemí, podkroví a půdy. Střed domu zaujímá hala, na kterou se napojují jednotlivé místnosti, často ještě propojené mezi sebou. Vznikla tak například kuchyň se třemi přístupovými dveřmi, což negativně ovlivnilo její funkci. Prvním majitelem byl pan Ludvík Malec, řídící učitel v obci Pavlínově a byl prostého původu. Na výstavbu domu si vzal v předválečné době nesplacitelnou půjčku cca 200 000 Kč na radu jednoho diplomata. Stavba domu začala v roce 1938 a teprve v září roku 1946 jej začal využívat majitel. Ve válečné době byla vila využívána jako útočiště několika rodin, včetně židovské, kteří se ale posléze odstěhovali. Na zahradě byly stavěny dočasné tábory ruských vojsk. Zajímavostí je, že během války v blízkosti vily vybuchlo několik bomb, které dům výrazněji poškodily. Základy domu ale zůstaly naprosto neporušeny.

V době stavby domu byly v okolí domu jen lesy, louky, pole a hřbitov, který je v dnešní době hlavním městským hřbitovem. Byl založen po Velkomeziříčské tragédii v roce 1945 (WIKIPEDIA.ORG 2016). Po válce došlo k devalvaci měny, majitel tak mohl vilu v rámci možností jednoduše splatit. Ani po válce však nemohli současní majitelé vilu využívat dle libosti. Ještě několik let po válce byly v domě nastěhovány další rodiny, se kterými se majitelé

museli dělit. Zahrada byla již od začátku využívána pro hospodářské účely. V době, kdy stavba ještě nebyla splacena, pěstovali zde majitelé domu zeleninu a ovoce, kterými se živili a dávali je do výkupu. Prvním objektem v zahradě ale byl včelín, který byl přenesen z původního obydlí řídícího učitele (z Pavlínova), a s drobnými úpravami stojí dodnes (je tedy cca 90 let starý). Med se proto stal tradičním jídlem majitelů. Hospodyně jej mazala dětem na chleba a přidávala do všech sladkých pokrmů. Ze začátku byly po celé ploše zahrady záhony a ovocné stromy. Plody byly dlouho prodávány do výkupu za účelem přivýdělku. Zahrada čítala cca 50 ovocných stromů a spousty ovocných keřů.

V 70. letech bylo v nejnižší úrovni zahrady pole, v roce 2000/2001 zde byl založen trávník a již cca 15 let je zahrada využívána hlavně jako okrasná. Anglické schodiště s osázenými truhlíky bylo založeno před 10-ti lety. Suché zídky vymezující záhony v užitkové části vznikly až v posledních letech, stejně tak žulové sloupky vymezující udržovaný trávník od louky. Ovocných stromů se dochovalo jen několik, v posledních letech majitelé vysadili nové ovocné stromy. Kompozice záhonů ve dvoře vznikla na základě návrhu Petra Badoška (tabule 19).

4.1.4. Popis současného stavu modelového území

V současné době zahrada čítá cca 3000 m² a je pomyslně rozčleněna do 3 částí, které vymezují výškové úrovně. Do první, nevyšší úrovně zahrady, se vstupuje od domu a terasy několika schody. Nachází se zde několik starých ovocných stromů, herní prvky pro děti a pletivový plot, oddělující pozemek od přilehlé cesty, lemuje výsadba růží. Na konci zahrady se nachází drobný mobilní altánek a místo, které mírným svahem volně spojuje všechny úrovně zahrady s jedním ze dvou míst, kterými lze bez omezení vstoupit z první úrovně do třetí. Druhá úroveň je věnována užitkové a květinové zahradě. V zadní části užitkové zahrady se nachází několik ovocných keřů. Nejspodnější úroveň – třetí část zahrady, navazuje na včelín a hospodářské budovy výsadbou ovocných stromů a travnatou plochou, která je v části pod vilou intenzivně udržována a slouží ke hře a zábavě. Udržovaná a volně sečená část zahrady je oddělená pomyslným plotem, znázorněným žulovými sloupky. Zahradu vymezuje ze všech stran plot. Ve vlastnictví majitele vily a zahrady je však i přilehlý pozemek, kterým protéká potok, jenž překlenuje silnice nad pozemkem pomocí kamenného, nově zrekonstruovaného mostku. Majitelům zahrady se tak nabízí pohled na skutečně přirozené prostředí vodního biotopu. Na dlážděném dvoře se nachází několik stínomilných

oválných záhonů. Celá plocha zadního dvora je vydlážděná. Venkovní prostor zaujímá drobná předzahrádka se smíšenou výsadbou (tabule 20 - 22).

4.2. Metoda

Tvorbě projektu předcházelo studium knih a dalších literárních zdrojů a následné vytvoření literární rešerše. Ta je podkladem pro vypracování studie soukromé zahrady.

Autorka práce vyhledala vhodné modelové území, spojila se s majiteli zahrady a zkonzultovala navržené modelové území s vedoucím práce. Po odsouhlasení modelového území byla provedena důkladná fotodokumentace a analýzy. (tabule 20 – 27) Byly vytvořeny analýzy: současného stavu, cestní sítě, širších vztahů, funkčního členění a programu a inventarizace dřevin (dle Šimka 2015). Analýzy byly vypracovány pomocí programů: AutoCad, Adobe Photoshop, aplikaci Microsoft Publisher, tabulky byly zaneseny do aplikace Microsoft Excel. Proběhla konzultace s majiteli v podobě přiblížení historického vývoje vily a zahrady. Samotnému návrhu předcházelo důkladné studium literárních zdrojů a časopisů a oficiálních webových stránek autorů, zmiňovaných v literární rešerši.

Grafický výstup studie byl proveden vytvořením situace, řezopohledů a perspektiv kolorovanou perokresbou, upravenou v programu Adobe Photoshop. Popis návrhu je součástí textové části bakalářské práce, inspirační fotografie jsou k dispozici v obrazových tabulích, stejně tak analýzy řešeného území.

5. VÝSLEDKY

5.1. Popis návrhu

Dlážděný dvůr, který navazuje na dům, lemuji pravidelné záhony opisující pomyslnou elipsu vloženou do dvora. Uplatňují se zde stínomilné trvalky s příměsí keřů. (tabule 29) Pergola navazující na dvůr dále pokračuje do „ovocného“ lesa, do kterého se vstupuje po kamenných schodech vedle skleníku a který vyplňuje nejvyšší výškovou úroveň. Lesem se klikatí cesta, lemuující podrostové společenstvo. V podrostu se uplatňuje směs od firmy Planta Naturalis: *Květnaté podrosty do stínu sečené během vegetace* (tabule 28). Severní hranice pozemku je oddělena od přilehlé cesty živým plotem z volně rostoucích kvetoucích keřů s významným podílem domácích druhů atraktivní pro faunu (tabule 29). Les je od užitkové části ve druhé výškové úrovni oddělen světlomilnými trvalkovými záhony (tabule 30), které jsou situovány do svahu. Mezi trvalkovými záhony, které překonávají výškový rozdíl, je úzká stezka spojující lesní část s užitkovou částí a zajišťuje propustnost.

Do užitkové části se směrem od domu vstupuje po zpevněné mlatové cestě, která navazuje na cestu vedoucí podél pergoly. Cesta dále pokračuje k bráně v severní části, na druhé straně pak ke včelínu a hosp. budovám, kde přechází ve volně kosenou cestu v květnaté louce. Užitková část se skládá ze tří teras – suchých zídek, na kterých se nacházejí vyvýšené dřevěné záhony rozdělené dle užitku: nejbližší domu je situována bylinková zahrada, dále zeleninová zahrady a potom zahrada letniček, které majitelé domu mají v oblibě. V zadní části se nachází několik ovocných keřů.

Spodní část je pomyslně rozdělena do dvou dílčích částí. Do první, se sportovní a rekreační funkcí, se vstupuje po anglickém schodišti, které lemuje trvalková výsadba se zastoupením růží a hortenzií. Kamenná koryta jsou osázená skalničkami a sukulentními rostlinami. V rekreační části je pravidelně kosený a udržovaný trávník. Ve stínu domu a podél plotu je situován dlouhý trvalkový záhon ve tvaru písmene L (tabule 29). Do druhé části spodního parteru se vstupuje z udržované trávníkové plochy pomyslnou „brankou“ opticky, vytvořenou betonovými sloupky, mezi kterými místy rostou domácí selské květiny. To vytváří efekt zahrady v zahradě. Prostor za „bránou“ plní funkci ovocného sadu s podrostem v podobě květnaté louky, s hojným zastoupením rostlin atraktivních pro včely (tabule 31). Cesta ke včelínu a k brance vedoucí ven z pozemku je opticky vymezena vysečenými pásy. Použité stavební materiály v zahradě jsou zahrnuty v tabuli 32.

5.2. Použité inspirační zdroje

Inspiraci pro tvorbu projektu autorka čerpala z knih uvedených v Seznamu použité literatury. Dále se inspirovala existujícími zahradami realizovanými v České Republice, Německu, Rakousku, Švýcarsku, Nizozemsku i Anglii. Inspirací pro trvalkové záhony byly extenzivní trvalkové směsi. (BAROŠ, MARTINEK 2011) a také tvorba Pieta Oudolfa. Důležitým zdrojem inspirace byla i okolní příroda a krajinný ráz.

6. DISKUSE

V dnešní době je téma přírodní zahrady obecně světově dost známé a v mnohých zemích jako Německo, Rakousko, Švýcarsko, Holandsko, USA je přírodní zahrada moderním trendem a oblíbeným směrem smýšlení nové generace lidí s cílem zachovat z přírody ještě alespoň to, co v ní zbylo. V České republice tento trend, v důsledku minulého režimu, získává popularitu teprve v posledních letech. Velmi malá a nejasná historie přírodních zahrad v ČR společně s neúplnou informovaností má za následek to, že mnoho lidí vnímá přírodní zahradu špatně. Z pohledu řady lidí je ještě pořád přírodní zahrada vnímána jako neprostupná džungle, kam se bojí vkročit i její majitel. Podle nich není taková zahrada vhodná ani pro malé děti, které by se v ní mohly ztratit nebo zranit. Dalším odmítavým postojem k přírodní zahradě je to, že lidé vnímají pojem „přírodní“ jako prostor, který v žádném případě nemůže být esteticky hezký, upravený a „čistý“. Je tedy zřejmé, že pro získání kladného přístupu širší společnosti k řešenému tématu je změna myšlení.

Zahradní architekti se často při navrhování zahrad setkávají s odmítavým přístupem majitelů zahrad k trvalkovým záhonům. Důvodem jsou podle nich vysoké nároky na údržbu trvalkových záhonů, což je v dnešní uspěchané době, kdy nemá nikdo čas, dost velký problém. Alternativou k trvalkovým záhonům s vyšším stupněm péče jsou extenzivní trvalkové záhony, které se mohou bez problému uplatnit nejen na málo udržovaných veřejných prostranstvích, ale samozřejmě i v soukromé zahradě. Majitelé se tak nemusejí vzdát dynamické proměnlivosti zahrady, i když vědí, že na údržbu zahrady nebudou mít tolik času, kolik by chtěli. Ponecháním odkvetlých květenství a lodyh trvalek zahrada navíc získá zajímavý zimní aspekt, který má vysoký estetický potenciál nejen při mrazivých slunečných zimních dnech.

Řada lidí má, bez ohledu na typ prostředí, kde žijí, požadavek na striktně upravenou, „čistou“ a zároveň málo údržbovou zahradu. Často je u laiků velmi oblíbený typ zahrady plné stálezelených tvarovaných, nejlépe co nejmenších, stromů zasazených do vymezených, kůrou mulčovaných klikatých záhonů v kombinaci dokonale upraveným trávníkem bez nulového obsahu dvouděložných rostlin. Takové zahrady ale mohou negativně změnit tvář například venkovského charakteru. Lidé si často nenechají vysvětlit, že se takovéto typy zahrady nehodí do prostředí tradičních venkovských zahrad nebo zahrádkářské oblasti. Důvodem může, ale nemusí být fakt, že uhlazené a „čisté“ zahrady často mívají lidé na vyšší společenské úrovni, kteří si mohou dovolit finančně náročnou údržbu. Divoká přírodní zahrada by podle nich mohla vypadat jako neudržovaná zahrada chudší vrstvy lidí.

Pojmy „přírodní“ a „permakulturní“ bývají často zaměňovány. Přírodní zahrada respektuje a napodobuje řád přírody, poskytuje útočiště domácí fauně a flóře, vytvořením estetické a vkusné kompozice, kde má každý prvek své opodstatněné místo. Jedná se o spojení přírodních principů s uměním. I když má často přírodní zahrada i užitkovou funkci, okrasná funkce zaujímá důležité místo. „Permakulturní“ zahrada většinou žádný řád uspořádání nemá, často tak vznikají chaotické kompozice vyvýšených záhonů nahodile rozmístěných po pozemku. Permakulturní zahrada je využívána primárně pro užitkovou funkci – jedná se o hospodaření v souladu s přírodou.

Se zhoršujícím se přírodním prostředím, ovzduším a mizením deštných pralesů na úkor zemědělství vyvstává otázka, jestli je společnost schopná uvažovat o hospodaření, které negativně neovlivní životy budoucích generací. Nešetrným hospodařením, intolerancí k přírodě a masivní honbou za bohatstvím našim potomkům připravujeme planetu, která bude vyčerpaná a prázdná. Změna myšlení, která přichází s tvorbou přírodní zahrady, by tento problém mohla vyřešit, nebo alespoň zmírnit následky současného stylu hospodaření.

V projektové části autorka navrhuje soukromou zahradu, ve které uplatňuje zjištěné poznatky a inspiruje se současnými trendy. V zahradě u opravené prvorepublikové vilky se prolínají jednotlivé styly a jsou citlivě zasazeny do prostředí zahrady na okraji města. Modelové území je na samém konci malého města (cca 12 000 obyvatel) a od začátku existence byla zahrada intenzivně využívána jako ovocný sad a za účelem samozásobitelství. Okrasná funkce jí byla udělena až v posledních letech, přesto je v současné době částečně užitková. V zahradě je tedy v jedné části zachován a doplněn ovocný sad, v další části je doplněním dřevin s využitím plodů vytvořeno společenstvo lesního charakteru s podrostem. Ve skleníku laděného do anglického stylu stejně jako dům je pak zachována možnost samozásobitelství zeleninou. Ta je podpořena i formou vyvýšených záhonů v prostřední terase zahrady. Vyvážení kontrastu mezi zdobnou prvorepublikovou vilkou a záhony zajišťují okrasné trvalkové záhony přírodního charakteru.

7. ZÁVĚR

Přírodní zahrada vystřídala za dobu své „existence“ řadu podob, i když v základu zůstala stejná – prostor vymezený člověkem, respektující přírodu, domácí faunu i flóru, sloužící pro potěchu, radost i odpočinek.

Přírodní styl zahradničení se zrodil v Anglii za éry Williama Robinsona, který kombinoval přírodní biotopy s exotickými rostlinami, odpovídající daným stanovištním podmínkám. Robinsonovou tvorbou se inspirovala Gertrude Jekyll, která do svých výsadeb pak vnesla pestrost a barevnost. Propagaci principů přírodní zahrady (tedy návrat k tradici) zajišťovalo i hnutí *Arts and Crafts*. Myšlenka přírodní zahrady pak postupovala dále do Evropy, před II. světovou válkou se stala autentickou v Německy mluvících zemích. V Holandsku začátkem 20. století vypukla tzv. *Dutch wave*. Stalo se tak v důsledku ztráty přirozené domácí krajiny a touze po její obnově. V České republice je přírodní zahrada teprve mladou, ale perspektivní myšlenkou zahradničení v souladu s přírodou. Vliv na propagaci přírodních zahrad v ČR přichází hlavně z Německa a Rakouska. Začíná se uplatňovat nejen ve veřejném prostoru, ale i v soukromých a naučných (školských) zahradách.

Přírodní zahrada v ČR je ve velmi časně fázi vývoje. Z řad veřejnosti, lpící na dokonalosti, pravidelnosti a bujném kvetení, je často haněna a odmítána. V současné době se ale přírodní zahrada stává moderním trendem. O problematiku se začíná zajímat řada soukromých majitelů zahrad, tedy laiků. Myšlenku přírodní zahrady se snaží šířit i školská zařízení. V prostorách pozemků školy realizují společně s dětmi pod dohledem Ekologického institutu Veronica výukové přírodní zahrady. V městských prostorách a na veřejných místech začínají přírodně laděné trvalkové směsi pomalu vytlačovat často nezajímavé výsadby z předpěstovaných letniček. Na nevyužitých zbytkových a na údržbu náročných místech (kruhové objezdy, pásy okolo silnice apod.) se často místo trávníku používají osvědčené extenzivní trvalkové směsi. Trvalkové záhony s jarním cibulovým aspektem vnášejí do města atraktivitu po celý rok, a to nejen pestrými květy. Krásu proměnlivosti trvalkového záhonu v kombinaci s trávami veřejnost kladně vnímá zpravidla zásluhou zahradního architekta Pieta Oudolfa. Oudolf na proměnlivosti záhonu – a zvláště na perspektivním zimním aspektu postavil svoji kariéru. Vysokou měrou se zaměřil na kombinaci struktur, textur a barev a ponechává trvalky přes zimu neostříhané. Tento trend se v ČR teprve vyvíjí, lidé často vnímají neostříhané trvalkové záhony jako nevzhledné. Připodobňují je neudržovaným plochám na okraji zástavby.

Přírodní zahrada se v současné době stává světovým trendem. Její základní principy vyžadují změny v myšlení každého jednotlivce. Cílem je vážit si přírody, která ještě zůstala v alespoň částečně neporušená. Důraz je kladen na psychickou pohodu a zdraví lidí a podporu mizejících domácích přirozených společenstev rostlin a živočichů. Přírodní zahrada tedy není jenom moderním trendem. Je odpovědí na komplexní kulturní vývoj lidské společnosti.

8. SOUHRN

Bakalářská práce je zaměřena na historickou a současnou problematiku přírodní zahrady a její současné trendy.

Literární přehled zahrnuje vývoj přírodní zahrady od jejího vzniku na konci 19. století až do současnosti. Zabývá se základními myšlenkami a prvky přírodní zahrady. Dále uvádí přehled současných trendů v problematice přírodní zahrady v zahraničí i v ČR. Práce zdůrazňuje stoupající popularitu tematiky přírodní zahrady v souvislosti s uvědoměním si mizejících přirozených stanovišť. Správný směr při tvorbě přírodní zahrady také vyžaduje změnu v myšlení dnešní většinové společnosti zaměřené na konzumní a nešetrné hospodaření s přírodou. Důležitým aspektem k vytvoření fungující zahrady je inspirace v okolní přírodě a její respektování.

Byl vytvořen projekt přírodní zahrady do fáze studie, ve kterém jsou shrnuty zjištěné poznatky. Obrazová dokumentace formou tabulí doplňuje komplexnost problematiky vhodnými příklady a zahrnuje analýzy modelového území včetně tabulek. Přílohy obsahují vypracovaný projekt soukromé přírodní zahrady do fáze studie.

KLÍČOVÁ SLOVA

přírodní zahrada; trvalkový záhon; přirozená společenstva

9. RESUME

This bachelor thesis deals with historical and actual issue of wild garden and its latest trends.

Literary review includes the development of wild garden since its origin in late 19th century to the present time. It deals with the basic ideas and features of wild gardens. Furthermore, it presents an overview of current trends of natural gardens both abroad and in the Czech Republic. The thesis emphasizes the increasing popularity of the wild garden themes related to realizing of disappearing natural stations. Correct direction of wild garden creation also requires the change of thinking of today's majority society that is focused for consuming and inconsiderate nature farming. The inspiration of surrounding nature and its respecting is important aspect of functional garden creation.

The wild garden project was created to phase of study in which the researched findings are summarized. Figure documentation (in form of charts) supplies the complexity of the topic with suitable examples and it implies model analyze of the area including tables. Appendices contain created project of private wild garden into the phase of studies.

KEY WORDS

wild garden; perennial flowerbed; natural communities

10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

BAROŠ, A. a J. MARTINEK. *Trvalkové výsadby: s vyšším stupněm autoregulace a extenzivní údržbou*. Průhonice: Nová tiskárna Pelhřimov, spol. s r.o., 2011, 84 s. ISBN 978-80-85116-88-5.

BOOKMGARDENOVÁ, H., B. OFTIRINGOVÁ a W. OLLIG. *Přírodní zahrady*. Brno: Albatros Media, 2012, 142 s. ISBN 978-80-264-0032-5.

CULEK A KOL., M. *Biogeografické členění České republiky*. Praha: ENIGMA, 1996, 348 s. ISBN 80-85368-80-3.

CULEK, M. a a kol. *Biogeografické členění České republiky, II. díl*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2005, 590 s. ISBN 80-86064-82-4.

HANZELKA, P. *Květiny pro každou zahradu: Správná rostlina na správné místo*. Praha: Grada Publisdhing, 2015. ISBN 978-80-247-5184-9.

JEKYLL, G., BISGROVE, R., ed. *Colour Schemes for the Flower Garden*. 2.vyd. London: Frances Lincoln, 2001, 186 s. ISBN 0-7112-1792-0.

JEKYLL, G., WOOD, M., ed. *The unknown Gertrude Jekyll*. London: Frances Lincoln, 2006, 208 s. ISBN 978-0-7112-2611-1.

JONES, Samuel B. a Leonard E. FOOTE. *Gardening with Native Wild Flowers*. 4.vyd. Portland: Timber Press, 2004, 200 s. ISBN 0-88192-381-8.

KAMENICKÝ, K. *České ovoce VI.: Jablka II*. Praha: Československá grafická unie, 1924, 322 s.

KINGSBURY, Noël a Piet OUDOLF. *Designing with plants*. London: Frances Lincoln Limited, 2013, 144 s. ISBN 978-0-7112-3462-8.

KŘIVAN, V. a J. STÝBLO. *Živá zahrada*, Chaloupky o.p.s., 2012

MARTINEK, Jiří. *Bylinné lemy dřevinných vegetačních prvků: Problematika navrhování, zakládání a následné údržby*. Lednice, 2004, 99 s. Mendelova univerzita v Brně.

MERTA, Dan a atelier 4dim. *CZECHSCAPE: Portrét současné české krajinářské architektury*. Praha: Galeria J. Fragnera & Architektura, tisk: Akontext, 2014, 288 s. ISBN 978-80-905782-3-4.

Občanské sdružení Přírodní zahrada. *Moje přírodní zahrada: příručka zahradního vědění*. 2. vyd. Jindřichův Hradec: RAIN tiskárna, 2013, 236 s. ISBN 978-80-260-5326-2.

OTRUBA, I: *Krásy anglických zahrad*, Brno, ERA 2005, 160 s., ISBN: 80-7366-030-X

UDOLF, Piet a Noël KINGSBURY. *Designing with plants*. Portland: Timber Press, 2004, 160 s. ISBN 0-88192-437-7.

UDOLF, Piet a Noel KINGSBURY. *Planting a new perspective*. Portland: Timber Press, 2013, 280 s. ISBN 978-1-60469-370-6.

UDOLF, P. a N. KINGSBURY. *Planting Design: Garden in time and space*. Oregon: Timber Press, 2005, 176 s. ISBN 978-0-88192-740-5.

UDOLF, P. a H. GERRITSEN. *Dream plants for the Natural Garden*. 2.vyd. London: Frances Lincoln Limited, 2013, 144 s. ISBN 978-0-7112-3462-8.

ROBINSON, W. *The English Flower Garden and Home Grounds*. 8.vyd. London: R. Clay, 1923, 892 s. ISBN M743842.

ROBINSON, W. a R. DARKE. *The wild garden*. 3.vyd. Portland: Timber Press, 2009, 355 s. ISBN 978-0-88192-955-3.

SVAZ ŠKOLKAŘŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Seznam doporučených odrůd rostlin*. Průhonice.

SVOBODA, Jaroslav. *Kompletní návod k vytvoření ekozahrady a rodového statku*. Praha: Smart Press, 2014, 352 s. ISBN 978-80-87049-28-0.

ZATLOUKAL, P., P. KREJČÍŘÍK a O. ZATLOUKAL. *Lednicko-valtický areál*. Praha: FOIBOS BOOKS s r.o., 2012, 192 s. ISBN 978-80-87073-45-2.

Internetové zdroje

- Bylinková zahrada Tíře Chmelar ve Valticích* [online]. KOBLIŽKA, V. a J. DROCHYTKOVÁ. 2017 [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://bylinkovazahradavaltice.cz/>
- Cottage garden. *WIKIPEDIE* [online]. Wikimedia Foundation, 2016 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Cottage_garden
- FLERA: Atelier zahradní architektury* [online]. 2017 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <https://www.flera.cz/>
- Geologická mapa 1: 25 000, SVÍTIL, Ing. Radek. Geologické mapy. *Česká geologická služba* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: http://mapy.geology.cz/geocr_25/
- Hydrogeologická rajonizace, SVÍTIL, Ing. Radek. Hydrogeologická rajonizace. *Česká geologická služba* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: http://mapy.geology.cz/hydro_rajony/
- In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Arts_and_Crafts
- Přírodní zahrada. *ArboDesign: zahradní architektura* [online]. Pozořice: V. ONDRÁČEK, 2015 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://www.arbodesign.cz/vychodiska.html>
- Půdní mapa 1: 50 000, SVÍTIL, Ing. Radek. Půdní mapy. *Česká geologická služba* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://mapy.geology.cz/pudy/>
- The Landscape Garden in Germany: The Nature Garden in Germany. *The Landscape guide* [online]. London: Tom Turner, 2007 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: http://www.gardenvisit.com/history_theory/garden_landscape_design_articles/europe/landscape_garden_germany
- Velkomeziříčský masark. *WIKIPEDIE* [online]. Wikimedia Foundation 2016 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Velkomezi%C5%99%C3%AD%C4%8Dsk%C3%BD_masark
- Veronica: Ekologický institut* [online]. ZO ČSOP VERONICA. 2017 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.veronica.cz/>

11. SEZNAMY ILUSTRACÍ A TABULEK

11.1. Seznam použitých ilustrativních tabulí

Tabule 1: Tvorba Williama Robinsona

Tabule 2: Tvorba Gertrude Jekyll

Tabule 3: Drobné stavby pro faunu v přírodní zahradě

Tabule 4: Veřejná zahrada: Piet Oudolf: High Line, NY

Tabule 5: Veřejná zahrada: Piet Oudolf: Lurie garden, Chicago

Tabule 6: Veřejná zahrada: Bylinková zahrada Terezie Chmelar Valtice

Tabule 7: Soukromá zahrada: Piet Oudolf: Hummelo garden

Tabule 8: Soukromá zahrada: William Robinson: Grawetye Manor

Tabule 9: Soukromá zahrada: Gertrude Jekyll: Munstead wood

Tabule 10: Soukromá zahrada: Henk Gerritsen: Priona garden

Tabule 11: Soukromá zahrada: Divoká zahrada Karlík

Tabule 12: Zahrada u vily Sněženska

Tabule 13: Naučná zahrada: ZŠ Boleradice

Tabule 14: Naučná zahrada: Sonnentor Čejkovice

Tabule 15: Tvary, textury, struktury a barvy v přírodní zahradě

Tabule 16: Trvalkové mixy dle A. Baroše a J. Martinka

Tabule 17: Lokalizace modelového území

Tabule 18: Historické dokumenty k domu a zahradě

Tabule 19: Historické navržené realizace

Tabule 20: Analýza současného stavu

Tabule 21: Fotodokumentace současného stavu

Tabule 22: Fotodokumentace současného stavu 2

Tabule 23: Inventarizace zeleně

Tabule 24: Inventarizace zeleně – tabulky stromy

Tabule 25: Inventarizace zeleně – tabulky keře

Tabule 26: Analýza provozu – cestní síť

Tabule 27: Analýza širších vztahů, funkčního členění

Tabule 28: Podrostové spol. v jedlém lese, zast. stromového patra

Tabule 29: Stínomilné trvalkové záhony, volně rostoucí ŽP

Tabule 30: Trvalkový záhon 1, 2 na slunečné stanoviště

Tabule 31: Ovocný sad pod včelínem, květnatá louka

Tabule 32: Inspirace stavebních materiálů v zahradě

11.2. Popis ilustrativních tabulí

Tabule 1: Tvorba Williama Robinsona

- A – Detail podrostového společenstva s výrazným zastoupením *Anemone* – (ROBINSON, DARKE 2009), s. 128
- B – *Eryngium* (ROBINSON, DARKE 2009), s. 239
- C – Divoké růže porůstající jasan (ROBINSON; DARKE 2009), s. 201
- D – Ukázka použití vytrvalých exotických rostlin v zahradě (ROBINSON; DARKE 2009), s. 215
- E – Použití trav (*Stipa gigantea*), (ROBINSON; DARKE 2009), s. 199
- F – Zachycení kvetení *Narcissus*, (ROBINSON; DARKE 2009), s. 117
- G – Stínomilné společenstvo se zastoupením trav, (ROBINSON; DARKE 2009), s. 124

Tabule 2: Tvorba Gertrude Jekyll

- A – Tvorba Gertrude Jekyll – schéma trvalkového záhonu. (JEKYLL) 2001, s. 176
- B – Tvorba Gertrude Jekyll – schéma trvalkového záhonu, (JEKYLL) 2001, s. 26
- C – Tvorba Gertrude Jekyll – růžově laděný trvalkový záhon, (JEKYLL) 2001, s. 102

Tabule 3: Drobné stavby pro faunu v přírodní zahradě

- A – Zimní úkryt pro hmyz. *FLÓRA* [online]. Časopisy pro volný čas [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.floranazahrade.cz/prilakejte-drobne-zivocichy/>
- B – Ptačí budka. *FLÓRA* [online]. Časopisy pro volný čas [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.floranazahrade.cz/ptaci-budka/>
- C – Hnízdo pro čmeláky. DOBRÝ, P. *BIO-INFO* [online]. Impression Media [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/zijte-bio/cmelaci-znami-i-neznami-jak-je-prilakat-na-nasi-zahradu>
- D – *Budka pro netopyry* [online]. Ministerstvo životního prostředí ČR, 2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.karlovice-priroda.estranky.cz/fotoalbum/budka-pro-netopyry.html>
- E – Pítka pro ptáky., Iv. G. *BLOGSPOT* [online]. 2013 [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: http://minefelicite.blogspot.cz/2013_07_01_archive.html

F – Zídka jako útočiště pro ještěrky. *POMAHAMEPRIRODE.CZ* [online]. ZO ČSOP JARO Jaroměř, 2015 [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://www.pomahamprirode.cz/obchod/nase-sluzby/pro-verejnost-urady-firmy/zajistovani-zachrannych-transferu-zivocichu-2/>

Tabule 4: Veřejná zahrada: Piet Oudolf: High Line, NY

- A – High line, NY, USA – pohled na zachovalé koleje, OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/high-line>
- B – High line, přírodní společenstvo imitující sukcesní stádium, lemující pěší stezku, OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/high-line>
- C – High line, pohled zespodu od silnice [cit. 2017-03-10], OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/high-line>
- D – High line, provoz, OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/high-line>
- E – High line, divoce působící společenstvo, OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/high-line>

Tabule 5: Veřejná zahrada: Piet Oudolf: Lurie garden, Chicago

- A – Celkový pohled na Lurie garden, OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/high-line>
- B – Přírodní trvalkové společenstvo, OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/high-line>
- C – Detail přírodního společenstva, OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/high-line>
- D – Detail přírodního společenstva, OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/high-line>

Tabule 6: Veřejná zahrada: Bylinková zahrada Tíree Chmelar Valtice

- A – G – Bylinková zahrada se skládá z několika částí: tematické bylinkové záhony, okrasné záhony, vodní prvky, záhon tradiční čínské medicíny, ornamentální záhony a sad, viz Obr. H, foto: autor práce
- H – Plán bylinkové zahrady Tíree Chmelar Valtice, Plán bylinkové zahrady Tíree Chmelar Valtice. KOBLIŽKA, Ing. Vojtěch a Ing. Jana DROCHYTKOVÁ.

Bylinková zahrada Tíře Chmelar [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z:
<http://bylinkovazahradavaltice.cz/plan-zahrady/>

Tabule 7: Soukromá zahrada: Piet Oudolf: Hummelo garden

A – F- Hummelo garden. OUDOLF, P. *Piet Oudolf* [online]. 2017 [cit. 2017-03-20].
Dostupné z: <http://oudolf.com/garden/oudolf-hummelo>

Tabule 8: Soukromá zahrada: William Robinson: Gravetye Manor

A - Ptačí pohled na dům se zahradou. SAPHOS HOTELS LLP. *Gravetye manor*
[online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z:
<http://www.gravetyemanor.co.uk/manor/garden>

B – H: Pohledy na zahradu u Gravetye manor. SAPHOS HOTELS LLP. *Gravetye manor* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z:
<http://www.gravetyemanor.co.uk/manor/garden>

Tabule 9: Soukromá zahrada: Gertrude Jekyll: Munstead wood

A – C – pohledy na Munstead wood, [cit. 2017-03-20], Dostupné z:
www.gardening.uk/billerdserier/munstead-wood

D – Situace v detailu, [cit. 2017-03-20], Dostupné z:
<http://gardenartineuropeculture.blogspot.cz/2014/05/gertrude-jekyll-and-edwin-lutyens.html>

E – Situace, [cit. 2017-03-20], Dostupné z:
<http://gardenartineuropeculture.blogspot.cz/2014/05/gertrude-jekyll-and-edwin-lutyens.html>

Tabule 10: Soukromá zahrada: Henk Gerritsen: Priona garden

A – Priona Tuinien. TURNER, T. *Gardenvisit.com: The Garden Guide* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: http://www.gardenvisit.com/gardens/priona_tuinen

B – Pohled na optickou cestu vytvořenou vysečením v květnaté louce. *Piterest: Celosvětový katalog nápadů* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z:
<https://cz.pinterest.com/anne0385/henk-gerritsen/>

C – Detaily v Priona garden. *Blogspot.com* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z:
http://3.bp.blogspot.com/-gwc8LUMAbZE/Ux4ftQKswUI/AAAAAAAAACCo/dUShqIV2QNE/s1600/20140310_161538.jpg

D – Detaily v Priona garden. *Blogspot.com* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z:

http://3.bp.blogspot.com/-v0WzbpBaIfw/UuzYcCKGr5I/AAAAAAAAAB8c/QFB_8vizqow/s1600/20140127134220.jpg

E – Detaily v Priona garden. *Blogspot.com* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z:

http://1.bp.blogspot.com/-pHDC9cQ_oAM/UgP2INxU6gI/AAAAAAAAABuQ/2nu6-qIwBos/s1600/20130805_160507.jpg

F – Detaily v Priona garden. *Blogspot.com* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z:

http://2.bp.blogspot.com/-W_3BISVOFqU/UdSH9tkyXnI/AAAAAAAAABrc/VSLwFhm5ZVQ/s800/DSC_0726.jpg

Tabule 11: Soukromá zahrada: Divoká zahrada Karlík

A, C, D, E – Divoká zahrada Karlík. ŠIMEČKOVÁ, J. *Zahrada desetiletí* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://www.zahradadesetileti.cz/cs/menu/zahrady/divoka-zahrada-pod-krasnou-strani/#prettyPhoto>

B – Celkový půdorys zahrady, (MERTA, ATELIER 4DIM 2014), s. 117

Tabule 12: Zahrada u vily Sněžěnka

A – D – Zahrada vily Sněžěnka. ŠIMEČKOVÁ, J. *Zahrada desetiletí* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z:

<http://www.zahradadesetileti.cz/cs/menu/zahrady/zahrada-u-vily-snezenska/#prettyPhoto>

E – půdorys zahrady, (MERTA, ATELIER 4DIM 2014), s. 119

Tabule 13: Naučná zahrada: ZŠ Boleradice

A – G – prvky naučné přírodní zahrady u ZŠ a MŠ Boleradice, foto: autor práce

Tabule 14: Naučná zahrada: Sonnentor Čejkovice

A – H – Bylinková zahrada sv. Hildegardy, Čejkovice, foto: autor práce

Tabule 15: Tvary, textury, struktury a barvy v přírodní zahradě

A – kombinace tvarů, struktur, textur a barev v záhoně, (OUDOLF, KINGSBURY 2004), s. 46

- B – kombinace tvarů, struktur, textur a barev v záhoně (OUDOLF, KINGSBURY 2004), s. 77
- C – kombinace tvarů, struktur, textur a barev v záhoně laděném do růžovo – hnědé, (OUDOLF, KINGSBURY 2004), s. 54
- D – efekt, vzniklý při kombinaci slunečních paprsků s deštěm (OUDOLF, KINGSBURY 2004), s. 103
- E – zimní aspekt v zahradě, (OUDOLF, KINGSBURY 2004), s. 123

Tabule 16: Trvalkové mixy dle A. Baroše a J. Martinka

- A – Stříbrné léto var. PRŮHONICE (BAROŠ, MARTINEK, 2011), s. 46
- B – Stříbrné léto var. LEDNICE (BAROŠ, MARTINEK, 2011), s. 50
- C – Sen letní noci (BAROŠ, MARTINEK, 2011), s. 54
- D – Kvetoucí vlna (BAROŠ, MARTINEK, 2011), s. 60
- E – Průhonická pestrá směs (BAROŠ, MARTINEK, 2011), s. 62
- F – Tanec trav (BAROŠ, MARTINEK, 2011), s. 66
- G – Rozkvetlé nábřeží (BAROŠ, MARTINEK, 2011), s. 73
- H – Nízkostébelná préríjní směs (BAROŠ, MARTINEK, 2011), s. 74
- I – Červánková prerie (BAROŠ, MARTINEK, 2011), s. 78

Tabule 17: Lokalizace modelového území

- A – *Základní mapa ČR* [online]. 2017 [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=16.0130285&y=49.3481906&z=14&l=0>
- B – *Základní mapa ČR* [online]. 2017 [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.2433704&y=49.8298959&z=8&l=0>

Tabule 18: Historické dokumenty k domu a zahradě

foto domu: Ludvík Malec, autor projektu domu: František Lysák z Měřína

Tabule 19: Historické navržené realizace

autor návrhů: Petr Badošek

Tabule 20: Analýza současného stavu

Tabule 21: Fotodokumentace současného stavu

foto: autor práce

Tabule 22: Fotodokumentace současného stavu 2

Foto: autor práce

Tabule 23: Inventarizace zeleně

Tabule 24: Inventarizace zeleně – tabulky stromy

Tabule 25: Inventarizace zeleně – tabulky keře

Tabule 26: Analýza provozu – cestní síť

Tabule 27: Analýza širších vztahů, funkčního členění

Tabule 28: Podrostové spol. v jedlém lese, zast. stromového patra

Ilustrační foto směsi Květnaté porosty do stínu. *Planta Naturalis* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://plantanaturalis.com/louky/kvetnate-porosty-do-stinu/>

Tabule 29: Stínomilné trvalkové záhony, volně rostoucí ŽP

Ilustrační obrázek volně rostoucího živého plotu: Volně rostoucí živý plot z původních keřů. VYMAZAL, M. Garten.cz [online]. 2001 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://www.zahrada-cs.com/foto/cz/39252/>

Tabule 30: Trvalkový záhon 1, 2 na slunečné stanoviště

A – Inspirace pro trvalkový záhon: Silbersommer varianta Průhonice, (BAROŠ, MARTINEK) 2011, s. 46

B – Inspirace pro trvalkový záhon: Silbersommer varianta Průhonice, (BAROŠ, MARTINEK) 2011, s. 46

C – Inspirace pro trvalkový záhon: Červánková prerie, Průhonice (BAROŠ, MARTINEK) 2011, s. 80

Tabule 31: Ovocný sad pod včelínem, květnatá louka

A – Ilustrační foto starých odrůd. *TAXON WEB* [online]. Zahradnická fakulta v Lednici [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://www.taxonweb.cz/>

B – Ilustrační foto směsi Chalupářská louka. *Planta Naturalis* [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://plantanaturalis.com/louky/chaluparska-louka/>

Tabule 32: Inspirace stavebních materiálů v zahradě

- A - Cortenová lišta vymežující trvalkový záhon. *EverEdge* [online]. 2014 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <https://www.everedge.co.uk/assets/image-handler/content/1000x/robertsmithgardens-cortentitan.jpg?format=jpg>
- B - Trávníkové schody. *Pinterest.com* [online]. 2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/explore/stone-steps/>
- C – Trávníkové schody 2: časopis *Zahrada v obrazech*, 2/16
- D - Masivní dřevěná lavička. *Rotsen Furniture* [online]. 2010 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <https://rotsenfurniture.com/products/tanumbuca-wood-bench>
- E – Vyvýšený záhon v Bylinkové zahradě Tíře Chmelar ve Valticích, foto: autor

12. PŘÍLOHY

- 1) Situace na formátu A2, v měřítku 1:150
- 2) Řezopohledy 2x v měřítku 1: 150, řez v měřítku 1:50, na formátu A2,
- 3) Perspektivní zobrazení návrhu na formátu A2